

Zaproszenie do spójności – coaching w praktyce

Karolcia to moja dziewięcioletnia coacherka, a także bohaterka książki „Rozmowy z Karolcią, czyli coaching przy herbacie”, którą ostatnio napisałem. Czytelnik znajdzie tam cykl rozmów poświęconych rozwojowi osobistemu, life coachingowi oraz życiu współczesnej rodziny. Okazuje się, że uczennica drugiej klasy szkoły podstawowej zmusza doświadczonego, dorosłego człowieka do zrewidowania poglądów i zajęcia stanowiska w nietrywialnych sprawach.

Coaching to dziedzina wymyślona i przeznaczona dla dorosłych, zajmuje się rozwojem osobistym i grupowym. To nowa forma edukacji, która polega na maksymalnie zindywidualizowanym kontakcie i budowaniu relacji na wsparciu osobistych odkryć klienta-rozmówcy w sposób najlepiej dostosowany do jego potrzeb.

Mówimy, że w coachingu najważniejsza jest norma użyteczności, czyli pytanie, czy to w co wierzysz, twój system przekonań, mechanizmy działania i społeczne stereotypy pozwalają ci realizować własne cele. Profesjonalny coach spyta również, czy tylko narzekasz, marudzisz, odreagowujesz swoje frustracje, czy też bierzesz odpowiedzialność za swoje sprawy.

Tylko takie działania i decyzje, które możesz podejmować w zakresie własnej kontroli, mogą zmieniać twoje życie. W innym przy-

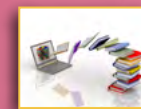
padku osoby trzecie zadecydują za ciebie. Trzecia z ważnych norm coachingowych to ekologiczność, rozumiana szerzej jak ochrona środowiska. Zastanów się, jak swoim działaniem lub powstrzymaniem się od niego wpływasz na siebie i na własne otoczenie, jakie będą tego skutki – zachęci coach.

Wszystkie te zasady zna doskonale moja mała przyjaciółka, którą – z racji przyjaźni z jej rodzicami – czasem się zajmuję. Prawdziwsze byłoby jednak stwierdzenie, że to ona zajmuje się mną. Dzieci na każdym etapie rozwoju są istotami pełnymi. Kiedyś sądziliśmy, że stają się one ludźmi dopiero w chwili, kiedy są dostatecznie zsocjalizowane, by podejmować zadania społeczne. Tymczasem nowa pedagogika, choćby ta spod znaku duńskiego pedagoga Jasperra Juula, zachęca nas do tego, by widzieć w małym człowieku, na każdym etapie jego rozwoju, podmiot pełny, który myśli, prze-

żywa, odczuwa swoje potrzeby – inne niż u dorosłego.

Mózg dziecka uczy się dzięki swojej neuroplastyczności, absorbuje różne bodźce, dokonuje odkryć i porównań, ale to nie oznacza, że niczego nie rozumie. Świat dziecka w przeciwieństwie do świata dorosłych jest niezróżnicowany. Nasza dojrzała analityczność oddzieliła się od marzeń, fantazji, ale również utraciła zdolność wychwytywania mikro sygnałów. Jak pisał wybitny polski psychiatra Antoni Kępiński: „dziecko szybciej uczy się rozpoznawania emocji swojej matki niż przedmiotów w otoczeniu” (1993, s. 74).

Rzeczywistość dorosłych jest zdominowana przez rozum posługujący się wzorcami przyczynowo-skutkowymi, porusza się niemal wyłącznie w obrębie obowiązujących w danym obszarze kulturowym uproszczeń, ▶

Edukacja obywatelska i edukacja na rzecz praw człowieka jako zadanie wszystkich nauczycieli

Opis kompetencji nauczycielskich i sposobów ich rozwijania

*Peter Brett, Pascale Mompoin-Gaillard, Maria Helena Salema, tłum. Maciej Kositorny
Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012*

Zapraszamy wszystkich nauczycieli do zapoznania się z najnowszą publikacją zawierającą opis kompetencji nauczycielskich niezbędnych do kształtowania aktywnej postawy społecznej i obywatelskiej uczniów oraz sposobów rozwijania. Publikacja powstała w wyniku dziesięcioletniej pracy wielu ekspertów pod auspicjami Rady Europy.

[Publikacja do pobrania](#)

▶ schematów, a także kompromisów. Sądzimy, że życie społeczne wymaga od nas konformizmu i oportunistycznego, czasem świadomego i bolesnego zaprzeczania własnym poglądom. Dzieje się tak dlatego, że dominuje w nas stara, atawistyczna, jeszcze plemienna potrzeba afiliacji, czyli współuczestniczenia w grupie i akceptacji przez nią. Kiedyś ratowała ona życie jednostce, która dzięki niej mogła przetrwać, dzisiaj staje się coraz częściej ograniczeniem w rozwoju.

Dzieci, w przeciwieństwie do wielu dorosłych, są spójne, czyli ich chęci są zgodne z podejmowanymi działaniami, ich obserwacje są ujawniane, a sprzeczne zachowania starszych – natychmiast wychwytywane. Dzieci są wrażliwe na kłamstwo, niejednoznaczność, podwójne standardy. Osoba spójna robi to, co deklaruje, że robi, nie spójna mówi, że coś zrobi, jednak nie podejmuje działania lub zachowuje się inaczej niż zadeklarowała.

Oczywiście przyczyną zachowań niespójnych jest wewnętrzna niepewność, brak poczucia wartości oraz potrzeba afiliacji, czyli dostosowywanie się do norm społecznych, nawet jeśli wewnętrznie się z nimi nie zgadzamy. Dzieci bezbłędnie to wychwytyją. Rzecz jasna, również mogą nauczyć się kłamstwa, podwójnych standardów i manipulacji,

gdy za swoje spójne zachowania i autentyczne chęci zaczną być karane. Wówczas szybko odkryją, że spójność i ujawnianie prawdziwych intencji nie popłacają i skuteczniejsze jest manipulowanie, czyli mówienie dorosłym tego, co chcą usłyszeć. Wówczas udawanie i gra pozorów stają się także częścią ich zachowania, a nawet osobowości.

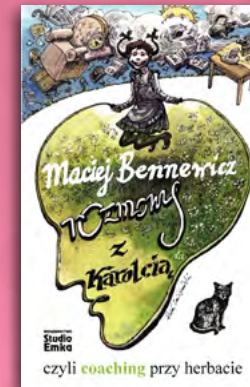
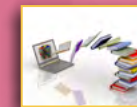
Karolcia jest dziewczynką niesłuchanie wrażliwą, ale jednocześnie znakomitym obserwatorem otoczenia. Potrafi też bezbłędnie wychwytywać fałszywe nuty w wypowiedziach dorosłych. Jest dzieckiem dociekliwym, a to nastrocza wielu kłopotów – w czasie rozmów, odrabiania lekcji, udzielania odpowiedzi na rozliczne pytania Karolci nie można iść na skróty, nie ma mowy o żadnych kompromisach ani banalnych odpowiedziach. Dziewczynka domaga się poważnego traktowania i rozmowy na serio. To czyni z niej najbardziej skuteczną coacherkę jaką znam. Karolcia bowiem wzbudza w dorosłych refleksję o własnej wiarygodności.

Kiedy padają pytania o sprawy codzienne – takie jak zachowania mamy i taty czy nauczycieli i kolegów w szkole, a także trudniejsze tematy graniczne, takie jak choroba, życie, śmierć, narodziny, rozwód, kłamstwo – musisz zadać je sobie samemu, zanim odpowiesz. Czasem odpowiedzią jest własna

niewiedza, czasem bezradność, a niekiedy wyjaśnienie wydaje się zbyt skomplikowane, ale za każdym razem odpowiedź musi być wiarygodna. Jedna chwila nieuczciwości, jedno przekłamanie, a Karolcia – bezkompromisowy coach – postawi cię pod ścianą, wykaże twoją emocjonalną ignorancję. Na pewno nie daruje ignorowania jej samej. „Nie odganiaj mnie jak jakieś muchy” – powie do swego taty – „nie jestem jakąś przeszkodą w twoim meczu, tylko człowiekiem, który zadaje ważne pytanie”.

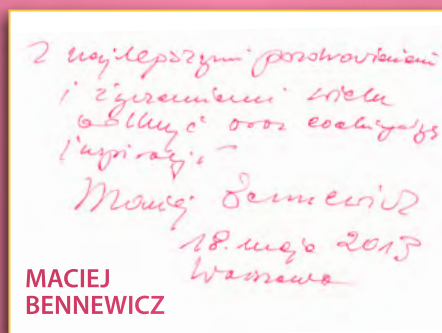
Na bezradność dorosłych nie ma lekarstwa, podobnie jak na obojętność. Tym lepiej jednak można zrozumieć bezradność dziecka, które obserwuje nasz dorosły świat i uczy się niekiedy pięknych wzorców i szlachetnych zasad, ale zupełnie nie potrafi sobie poradzić z ich naruszeniem. Ważne jest, żeby i tym razem niczego nie zakłamać, nie zbagatelizować. Lepsze jest przyznanie się do własnej bezradności niż udawanie, że nic się nie stało. W coachingu mówimy czasem, że świat jest taki, jaki wierzysz, że jest. Uczymy nasze dzieci obrazu świata nie tyle poprzez system kar i nagród, ile dzięki mechanizmowi naśladowania.

Maluchy uważnie wpatrują się w nasze zachowania i postawy, a następnie sprawdzają ich spójność i wiarygodność. Nie dlatego ▶

Rozmowy z Karolcią, czyli coaching przy herbach

Maciej Bennewicz
Warszawa: Studio Emka, 2013

**MACIEJ
BENNEWICZ**

▶ potem czytają książki, że ktoś je zmuszał do czytania, ale dlatego, że w swoim otoczeniu widywały dorosłych zatopionych w lekturze. Nie dlatego jedzą pięknie i estetycznie, że ktoś je zmuszał do jedzenia wszystkiego co jest na talerzu, ale dzięki obserwowaniu, z jaką starannością są celebrowane w domu

chwile wspólnych posiłków. Nie dlatego potrafią rozstrzygać konflikty, że ktoś je surowo karał, ale za sprawą konsekwentnego przestrzegania zasad, które dorośli wprowadzają w życie i których nie lekceważą. Dlatego Karolcia spyta: „Dlaczego pani mówi nam tyle o zdrowym odżywianiu, a sama obżera się

ciastkami i pali papierosy?”. Otrzymała uwagę w dzienniczku za „bezczelne zachowanie”, choć uwagę powinna dostać nauczycielka, która ją wpisała. Na szczęście jest jeszcze coaching, zaproszenie do spójności.

Maciej Bennewicz

Bibliografia

Kępiński A., (1993), *Autoportret człowieka. Myśli, aforyzmy*, Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Szkoła demokracji – szkoła samorządności

Nowe trendy społeczne, pogłębianie współzależności, dynamiczny rozwój społeczności lokalnych i zmiany zachodzące w skali globalnej powodują coraz większe zapotrzebowanie na kształtowanie u młodych ludzi umiejętności życia i działania w zmieniającym się otoczeniu. W konsekwencji tych zjawisk wzrasta rola nauczycieli, wychowawców oraz szkoły jako instytucji edukacyjno-wychowawczej, która jak najpełniej powinna szerzyć wartości demokratyczne. Niezbędnym elementem jest aktywne i oparte na uczestnictwie nauczanie.

W myśl zapisów zawartych w *Karcie Edukacji Obywatelskiej i Edukacji na Rzecz Praw*

Człowieka wszyscy nauczyciele, bez względu na staż pracy, nauczany przedmiot czy liczbę godzin spędzanych w szkole, powinni „nauczać w demokracji”. Koniecznym warunkiem jest tu wzmocnienie pozycji i potencjału nauczycieli, m.in. poprzez ich doskonalenie zawodowe w zakresie edukacji obywatelskiej i edukacji na rzecz praw człowieka. Chcąc szerzyć wartości demokratyczne, nauczyciele powinni też zacieśniać współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego – społecznościami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi. Od rodzaju podjętych działań, poziomu rozumienia i stopnia zaangażowania w sferę zjawisk społecznych będzie zależała jakość

przygotowania młodego pokolenia do aktywnego i satysfakcjonującego życia w społeczeństwie demokratycznym.

Proponowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji program wspierania nauczycieli ma pomóc radom pedagogicznym w doskonaleniu 15 kompetencji opisanych w publikacji *Rady Europy Edukacja obywatelska i edukacja na rzecz praw człowieka jako zadanie wszystkich nauczycieli*.

[Więcej informacji](#)

Maciej Bennewicz

Dyrektor programowy Norman Benett Academy, która kształci zawodowych trenerów i coachów. Menedżer, coach, pisarz, absolwent socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Psychoterapeuta indywidualny i grupowy.

Współtwórca i prowadzący programów edukacyjnych dla młodzieży *Ja* emitowanych w TVP 1 w latach 1997–1999. Twórca i koordynator programu edukacji dla dorosłych *Animacje*, realizowanego w Ośrodku Komorów w latach 1993–1997. Prowadził zajęcia w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej i na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 2009–2012 był prezesem EMCC Poland (European Mentoring and Coaching Council).

Wykładowca coachingu na Norman Benett Academy, w Szkole Głównej Handlowej, na Akademii Leona Koźmińskiego i w Wyższej Szkole Menedżerskiej.

Autor książek *Coaching, czyli restauracja osobowości*, *Coaching, czyli przebudzacz neuronów*, *Zyskaj na kryzysie*, *Coaching Tao*, *Coaching i mentoring w praktyce*, *Miłość toksyczna, miłość dojrzała – Coaching relacji*, *Seks trujący, seks doskonały – coaching relacji*, *Rozmowy z Karolcią, czyli coaching przy herbacie* oraz powieści *Prawda jest hipnozą* i *Wszystkie kobiety don Hulan*.

Od inspiracji do sukcesu

Udział w europejskich projektach edukacyjnych niesie za sobą wiele korzyści: umożliwia poprawę kwalifikacji zawodowych i kompetencji językowych, zdobycie bogatych doświadczeń czy nawiązanie nowych przyjaźni. Podjęcie takiej inicjatywy to jednak nie tylko przygoda życia, lecz także otwarcie się na nowe wyzwania, które pobudza kreatywność, zmusza do refleksji, zmienia podejście do otaczającego świata, pozwala kształtować rzeczywistość. Opowiadają o tym historie uczestników konkursu EDUinspiracje.

Ma on na celu wyłonienie najciekawszych i najbardziej wartościowych inicjatyw, spośród wszystkich projektów realizowanych w ramach programów zarządzanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji. To przykłady dobrych praktyk w projektach, które odniosły sukces. Poprzez promowanie takich działań chcemy pokazywać korzyści płynące z właściwego wykorzystania środków z Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

8 kwietnia 2013 r. ruszyła kolejna edycja konkursu EDUinspiracje pod hasłem *Historie sukcesu – jak udział w programach edukacyjnych wpłynął na funkcjonowanie instytucji i nasze życie?* W tym roku konkurs ma charakter otwarty – do grona adresatów należą nie tylko beneficjenci programu „Uczenie się przez całe życie”, lecz także „Młodzież w działaniu”, eTwinning, European Language Label, Funduszu Stypendialnego i Szkole-

niowego oraz Polsko-Litewskiego Funduszu Wymiany Młodzieży.

Inicjatywy zgłoszone w obu poprzednich edycjach konkursu – *Mobilność od juniora do seniora* (2011) i *Rozwijanie kompetencji kluczowej: umiejętność uczenia się* (2012) – były oceniane pod kątem tego, czy przekładają się na wymierne i trwałe rezultaty. Przy wyborze najlepszych projektów brano pod uwagę możliwość zastosowania wypracowanych rozwiązań w praktyce, użyteczność i dostępność dla innych osób oraz instytucji. Łącznie wyłoniono do tej pory 15 laureatów i przyznano 28 wyróżnień.

O tym, że udział w międzynarodowym przedsięwzięciu poszerza horyzonty, nie trzeba chyba nikogo przekonywać. Czasem jednak rezultaty takiego działania znacznie przewyższają nasze oczekiwania. Marta Kotarba-Kańczugowska, przedstawicielka nauk

humanistycznych z Warszawy, wzięła udział w projekcie w ramach własnego programu badawczego, czując potrzebę konfrontacji swoich pomysłów w międzynarodowym gronie ekspertów. Współpraca w grupie, wymiana doświadczeń z innymi naukowcami i praktykami oraz możliwość konfrontacji różnych punktów widzenia wzbudziły jej ciekawość poznawczą i skłoniły do zmiany myślenia na temat roli i zasadności kształcenia językowego.

Podczas wizyty studyjnej uczestniczka zetknęła się z nowym problemem badawczym, który zainspirował ją do zaplanowania i zrealizowania pilotażowych badań dotyczących stosowanych w Europie rozwiązań wspomagających nauczanie i wychowanie dzieci różnorodnych. Beneficjentka upowszechnia rezultaty swojej wizyty studyjnej poprzez udział w międzynarodowych konferencjach i publikację artykułów naukowych, była ona ▶

► również inicjatorką wizyty studyjnej na swojej uczelni.

Czy realizacja projektu mobilnościowego może poprawić wizerunek urzędu pracy, postrzeganego jako instytucja mało elastyczna i zamknięta na innowacje? Doświadczenia Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy pokazują, że tak. Urząd aspiruje do roli instytucji pośredniczącej między światem edukacji i gospodarki, a także wspierającej rozwój profesjonalnych kadr pracowniczych. Środkiem do urzeczywistnienia tych aspiracji miał być udział pracowników urzędu w projekcie realizowanym w Hiszpanii. Stworzono im warunki do uczenia się poprzez obserwację, udział w dyskusjach i warsztatach oraz bezpośredni kontakt z pracownikami i klientami wizytowanych instytucji. Nacisk na zajęcia praktyczne pozwolił urzędnikom z Brodnicy zdobyć nowe kwalifikacje, poszerzyć wiedzę z zakresu przeciwdziałania zjawisku długotrwałego bezrobocia oraz poznać innowacyjne techniki pracy z klientem. Nabyli oni ponadto umiejętności aktywnego poszukiwania i analizy informacji, uczenia się

poprzez autopsję i stosowania niekonwencjonalnych rozwiązań. Projekt przyniósł wymierne rezultaty w postaci zastosowania nowatorskich rozwiązań technicznych w Urzędzie, umożliwiających bezrobotnym lepszy dostęp do informacji. Niemniej istotnym efektem był wzrost społecznych kompetencji pracowników, którzy zwrócili uwagę na potrzebę zindywidualizowanego podejścia do klienta.

Realizacja międzynarodowego projektu partnerskiego z pewnością może przyczynić się do rozwoju osobistego oraz zawodowego uczniów i pracowników danej instytucji. Historia szkoły policealnej z Nowego Sącza dowodzi jednak, że tego typu projekt może również wywrzeć znaczący wpływ na środowisko lokalne. Szkoła nawiązała kontakt z instytucją partnerską z Wielkiej Brytanii, która specjalizowała się w opiece nad osobami starszymi. Dzięki mobilności młodzież w znacznym stopniu podniosła swoje kwalifikacje zawodowe, a dwutygodniowy staż pozwolił uczniom dokładnie poznać formę opieki, która w Polsce jest jeszcze słabo

rozpowszechniona, tj. opiekę w warunkach domowych. Projekt w pełni odpowiedział na potrzeby szkoły i wywarł duży wpływ na uczniów. Poza zdobyciem kwalifikacji zawodowych doskonalili oni swoje umiejętności językowe oraz kulturowe. Wielu uczestników mobilności podjęło później pracę w placówce partnera.

Opisane wyżej historie to zaledwie kilka przykładów dobrych praktyk w zakresie realizacji europejskich programów edukacyjnych. Motywacje bohaterów tych opowieści były różne, ale udział w projekcie zmienił życie każdego z nich. Wierzymy, że dzięki popularyzacji takich pozytywnych wzorców motywujemy do aktywnego uczenia się przez całe życie, rozwijania kompetencji zawodowych i pasji. Zachęcamy do odwiedzania strony internetowej [EDUinspiracje](#) i wykorzystywania opisanych tam projektów jako zachęty do działania.

Opracowanie:

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

EDUinspiracje

